

УДК 343:347.965.6]:343.352]:340:167.1](045)
DOI <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2025.36.13>

ПРИТЯГНЕННЯ АДВОКАТІВ ДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КОРУПЦІЙНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ: ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВСТВА ТА ПРОЦЕСУАЛЬНИХ АСПЕКТІВ

Цехан Дмитро Миколайович,
orcid.org/0000-0001-6503-6985
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри криміналістики,
детективної та оперативно-розшукової
діяльності
(Національний університет «Одеська
юридична академія», м. Одеса, Україна)

**Білошкурський Микола
Миколайович,**
orcid.org/0009-0003-2945-6749
здобувач I (бакалаврського) рівня
вищої освіти
(Національний університет «Одеська
юридична академія», м. Одеса, Україна)

Стаття спрямована на аналіз проблемних аспектів притягнення адвокатів до відповідальності за корупційні правопорушення, зокрема щодо законодавчих прогалин і процесуальних особливостей, які впливають на ефективність антикорупційної політики в адвокатській діяльності. У роботі використано системно-структурний, порівняльно-правовий та статистичний аналіз для вивчення динаміки діяльності Вищого антикорупційного суду у справах щодо адвокатів, а також для аналізу законодавчих положень, що регулюють процедури притягнення до відповідальності.

Встановлено, що упродовж 2020–2023 рр. кількість засуджених адвокатів за корупційні правопорушення зросла, однак їх частка серед усіх засуджених за корупцію зменшилася. Це може свідчити про зміни у пріоритетах антикорупційної політики або про труднощі у притягненні адвокатів до відповідальності. Виокремлено ключові законодавчі проблеми, зокрема недостатню чіткість правових норм, що регламентують дисциплінарну відповідальність адвокатів, та особливий порядок кримінального провадження щодо них. Стаття акцентує увагу на недостатній розробленості питань антикорупційної політики в адвокатурі, порівняно з іншими суб'єктами правосуддя. Розроблено рекомендації щодо вдосконалення законодавства, включаючи усунення прогалин у регулюванні дисциплінарної відповідальності та підвищення прозорості адвокатської діяльності.

Теоретична цінність роботи полягає у вдосконаленні розуміння ролі адвокатури в системі правосуддя як суб'єкта антикорупційної політики. Практична цінність полягає у формулюванні рекомендацій щодо гармонізації гарантій адвокатської діяльності з механізмом їх притягнення до відповідальності за вчинення корупційного правопорушення, а також усунення корупційних ризиків, які можуть виникати через ці гарантії.

Подальші дослідження авторів передбачають детальне вивчення механізмів взаємодії адвокатури з антикорупційними органами, аналіз іноземного досвіду у забезпеченні підзвітності адвокатів та розробку рекомендацій для підвищення ефективності державних антикорупційних програм.

Ключові слова: корупція, адвокат, притягнення до відповідальності, адвокатура, Вищий антикорупційний суд.

BRINGING LAWYERS TO RESPONSIBILITY FOR CORRUPTION OFFENSES: PROBLEMS OF LEGISLATION AND PROCEDURAL ASPECTS

Tsekhan Dmytro Mykolayovych,
orcid.org/0000-0001-6503-6985
Doctor of Law, Professor,
Professor at the Department of
Criminalistic, Detective and Investigative
Activities
(National University «Odesa Law
Academy», Odesa, Ukraine)

Biloshkurskyi Mykola Mykolayovych,
orcid.org/0009-0003-2945-6749
Applicant of the I (Bachelor's) Level of
Higher Education
(National University «Odesa Law
Academy», Odesa, Ukraine)

The article is aimed at analyzing the problematic aspects of bringing attorneys to liability for corruption offences, in particular, legislative gaps and procedural features which affect the effectiveness of anti-corruption policy in the legal profession. The article uses systemic-structural, comparative legal and statistical analysis to study the dynamics of the High Anti-Corruption Court's activities in cases involving attorneys-at-law, and to analyze the legislative provisions governing the prosecution procedures.

It is established that during 2020–2023, the number of lawyers convicted of corruption offences increased, but their share among all those convicted of corruption decreased. This may indicate a change in the priorities of anti-corruption policy or difficulties in bringing attorneys to justice. The author identifies key legislative issues, in particular, the lack of clarity of legal provisions governing the disciplinary liability of advocates and the special procedure for criminal proceedings against them. The article focuses on the insufficient elaboration of anti-corruption policy issues in the bar as compared to other subjects of justice. The author develops recommendations for improving the legislation, including elimination of gaps in the regulation of disciplinary liability and increasing the transparency of the legal profession.

The theoretical value of the work is to improve the understanding of the role of the Bar in the justice system as a subject of anti-corruption policy. The practical value of the study is to formulate recommendations for harmonizing the guarantees of the legal profession with the mechanism of bringing them to justice for committing a corruption offence, as well as to eliminate corruption risks that may arise from these guarantees.

The authors' further research envisages a detailed study of the mechanisms of interaction between the Bar and anti-corruption bodies, analysis of foreign experience in ensuring

the accountability of attorneys-at-law and development of recommendations for improving the effectiveness of state anti-corruption programs.

Key words: corruption, lawyer, prosecution, bar, High Anti-Corruption Court.

Постановка проблеми. В умовах розгортання в Україні євроінтеграційних процесів, суттєво актуалізуються питання боротьби та протидії корупції. Увагу на антикорупційній політиці держави акцентує і європейська комісія, яка серед семи порад Україні для вступу у Європейський Союз (ЄС) окремим пунктом виокремлює саме посилення боротьби з корупцією [1]. У цьому контексті особливо гостро постає проблема притягнення до відповідальності осіб, які обіймають посади, що надають їм правові гарантії їх діяльності та завдяки яким вони можуть прямо чи опосередковано впливати на розгляд судових справ, судову систему тощо. Серед таких осіб особливо вирізняються: судді, прокурори та адвокати, а проблеми притягнення до відповідальності останніх за вчинення корупційних правопорушень буде предметом цього дослідження.

Нині у суспільстві панує думка: у зв'язку з тим, що адвокатура самостійний самоврядний інститут, а адвокати не є суб'єктами публічної адміністрації, то вони не можуть бути суб'єктами корупційного правопорушення. Насправді, таке твердження є хибним, що неодноразово доводять як численні судові справи проти адвокатів, які вчинили корупційне правопорушення, так і позиції окремих науковців чи суддів. Водночас питання притягнення адвокатів до відповідальності за корупційні правопорушення залишається малодослідженим як у науковій, так і у практичній площині. Існують суттєві прогалини в законодавчому регулюванні, зокрема, щодо визначення корупційних ризиків у адвокатській діяльності, процедурних аспектів встановлення порушень, а також механізмів забезпечення прозорості та підзвітності адвокатів. Відсутність єдиної чіткої позиції щодо дисциплінарної та правової відповідальності адвокатів за корупційні діяння створює додаткові труднощі у боротьбі з корупцією в системі правосуддя. З огляду на це, дослідження проблем законодавчого забезпечення та процесуальних аспектів притягнення адвокатів до відповідальності є вкрай актуальним, адже ефективна антикорупційна політика в адвокатурі є ключовим елементом забезпечення верховенства права та довіри до правової системи України.

Огляд літератури. Проблема боротьби з корупцією у сфері правосуддя присвячено чимало наукових досліджень як українських, так і закордонних вчених. Більшість з них стосуються саме запобіганню та протидії корупції у діяльності прокурорів чи суддів. Так, Ф. Тайхманн і К. Віттманн досліджують вплив корупції в органах прокуратури Східної Європи. Автори доходять висновку, що корупція в органах прокуратури країн Східної Європи, у тому числі, членів ЄС, створює культуру, яка перешкоджає діяльності прокурорів як у своїй країні, так і у співпраці з іншими країнами ЄС, а наявність корупційних ризиків при відборі кандидатів на посаду прокурора створює недовіру від суспільства [2].

С. Подоляка аналізує адміністративно-правовий статус суб'єктів протидії корупції в органах прокуратури в Україні та констатує, що цей статус є у першу чергу сукупністю прав та обов'язків наведених суб'єктів та похідних від них елементів таких як компетенція, відповідальність, роль у антикорупційній діяльності тощо. Автор вважає, що питання належної організації протидії корупції в органах прокуратури України є неймовірно необхідним, адже прокуратура є важливим елементом правоохоронної системи в державі [3].

Щодо протидії корупції в судах – особливо актуально це питання висвітлюється іноземними вченими-правниками, які, зазвичай, проводять свої дослідження в межах

окремо обраної країни. Так, Л. Лі досліджує, які види корупції існують в судах Китаю, як вони різняться, залежно від справ та судових палат, а також наводить статистику про близько 350 справ про корупцію у китайських судах упродовж 1991–2008 рр. У цьому дослідженні автор також описує та аналізує основні фактичні риси корупції у судах Китаю, щоб продемонструвати масштаб, відмінності та моделі корупційної діяльності у судовій владі країни [4].

Р. Елекелеме досліджує корупцію у судовій владі Демократичної Республіки Конго, у процесі аналізу чинного законодавства країни, а також після проведення опитувань серед осіб, які користувались судами країни, автор робить висновок, що суди у цій африканській країні є дуже корумпованими та потребують змін. Вчений доводить необхідність прозорості у судочинстві, розгляді справ та невтручання з боку політичних еліт, а також пропонує варіанти покращення законодавства у Демократичній Республіці Конго для зменшення корупції у судах країни [5].

Українські вчені-правники, зазвичай, присвячують свої дослідження подоланню корупції в українській судовій владі, акцентуючи увагу на вдосконаленні українського законодавства та застосуванні іноземного досвіду в цій сфері. Так, Т. Демедюк досліджує проблемні питання протидії в українських судах, розглядає українське законодавство та пропонує його вдосконалення, з урахуванням європейського досвіду. Дослідження стосується період до антикорупційних реформ, а тому нині більшість проблем вже вирішені, щоправда деякі поради авторки так і не втратили своєї актуальності [6]. В. Кравчук у своєму дослідженні розглядає пропозиції антикорупційної стратегії судової влади та акцентує свою увагу на тому, що для подолання корупції у судах, стратегія повинна стосуватись не тільки суддів, а і прокурорів та адвокатів [7].

Поряд із судовою владою та прокуратурою, проблеми корупції в адвокатурі є маловивченими, особливо у частині притягнення адвокатів до відповідальності за вчинення корупційного правопорушення. Так, А. Савченко досліджує практику застосування дисциплінарної відповідальності адвокатів в Україні, акцентуючи увагу на особливій небезпеці корупційних правопорушень, які вчиняються адвокатами та підривають довіру суспільства до інституту адвокатури, який є невід'ємною складовою системи правосуддя. Вчений доводить необхідність комплексного застосування якісного навчання та перевірки професійних знань та навичок адвокатів з дієвою та прозорою системою контролю за дотриманням адвокатом етичних норм та норм законодавства, включаючи заходи дисциплінарної відповідальності за порушення цих норм, а також вчинення корупційних правопорушень [8].

С. Іваницький аналізує основні корупційні ризики в адвокатській діяльності. Автор визначає такі корупційні ризики, як ініціювання адвокатом передачі неправомірної вигоди іншим суб'єктам галузевих юрисдикційних об'єктів, посередництво у наданні неправомірної вигоди сторонам судового процесу, незаконне одержання винагороди членами адвокатського самоврядування та адвокатури, в процесі складання кандидатом на посаду адвоката іспиту або під час притягнення до дисциплінарної відповідальності адвокатів, а також отримання адвокатом неправомірної вигоди під час розподілу коштів або майна кооперативу [9]. В. Ємельянов вивчає механізми протидії корупції в публічному управлінні інституту адвокатури, де акцентує увагу на важливості взаємодії адвокатури з правоохоронними органами та суб'єктами публічної адміністрації [10].

Отже, серед невирішених проблем у контексті притягнення адвокатів до відповідальності за корупційні правопорушення варто виділити недостатню увагу до корупції в адвокатурі порівняно з іншими сферами правосуддя, відсутність прозорих

і ефективних механізмів дисциплінарної відповідальності, а також наявність корупційних ризиків у діяльності адвокатури через недосконалість чинного законодавства.

Мета і завдання дослідження. *Мета статті* полягає у дослідженні проблемних питань притягнення адвокатів до відповідальності за вчинення корупційного правопорушення, а також аналізі позицій законодавства, які негативно впливають на процесуальні аспекти притягнення адвоката до відповідальності за вчинення корупційного правопорушення. Для досягнення мети слід вирішити такі *завдання*:

проаналізувати роль і місце Вищого Антикорупційного Суду (ВАКС) у притягненні адвокатів до відповідальності за вчинення корупційного правопорушення;

дослідити проблемні питання законодавства та процесу в притягненні адвоката до відповідальності за вчинення корупційного правопорушення.

Методологія дослідження. Методологічну основу статті становить комплексний підхід, спрямований на всебічний аналіз проблеми притягнення адвокатів до відповідальності за корупційні правопорушення. Дослідження базується на загальнонаукових та спеціальних методах, що дозволяють розкрити сутність та особливості аналізованих явищ. Порівняльно-правовий метод застосовується для аналізу українського законодавства та порівняння відповідності положень різних нормативних актів у контексті їх гармонізації. Системний аналіз використовується для вивчення взаємозв'язків між різними елементами антикорупційної політики, включаючи роль ВАКС, законодавчі механізми та процесуальні аспекти. Аналіз статистичних даних щодо динаміки розгляду корупційних справ адвокатів у ВАКС за період 2020–2023 рр. дозволив оцінити ефективність існуючих механізмів притягнення до відповідальності. Догматичний метод використовується для інтерпретації норм чинного законодавства, зокрема статей Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», що регулюють особливості притягнення адвокатів до відповідальності та декларують гарантії їх діяльності. Формально-логічний метод забезпечує виявлення логічних суперечностей у чинному законодавстві та аналіз його впливу на механізми притягнення адвокатів до відповідальності. Дослідження також спирається на емпіричний підхід через оцінку ефективності впровадження антикорупційних програм у сфері адвокатури. Застосування цих методів дозволило отримати ґрунтовні висновки та практичні рекомендації для вдосконалення законодавства і правозастосування.

Виклад основного матеріалу. У першому блоці дослідження проаналізуємо динаміку діяльності ВАКС у розгляді корупційних справ, порушених проти адвокатів у порівнянні з іншими категоріями підозрюваних осіб, за період 2020–2023 рр. (табл. 1).

Таблиця 1

**Результати ВАКС у притягненні підозрюваних осіб до відповідальності
за вчинення корупційного правопорушення**

Засуджено осіб за видами діяльності	Значення за роками				Зміни у 2023 р., у % до 2020 р. (+/-)
	2020	2021	2022	2023	
1. Адвокат (частка, %)	3(30,0)	1(3,9)	2(6,7)	6(10,0)	-100(-20,0)
2. Суддя (частка, %)	2(20,0)	4(15,4)	7(23,3)	4(6,7)	+880(-13,3)
3. Прокурор (частка, %)	0(0)	1(3,9)	1(3,3)	1(1,7)	-(+1,7)
4. Інші підозрювані (частка, %)	5(50,0)	20(76,9)	20(66,7)	49(81,7)	+880(+31,7)
Всього засуджено	10	26	30	60	+500(-)

Джерело: Сформовано та проведено розрахунки за даними, наведеними у [11–14].

Дані табл. 1 показують, що частка засуджених адвокатів за корупційні правопорушення у 2023 році становила 10 %, на 20 % менше, порівняно з 2020 роком. Проте, абсолютна кількість засуджених адвокатів зросла. Так, якщо у 2020 році суд виніс обвинувальні вироки щодо трьох адвокатів, то за 2023 – щодо шести. Більше того, в період з 2020 по 2023 рік, кількість засуджених адвокатів у чотири рази перевищила кількість засуджених прокурорів (12 до 3). Щоправда, не зважаючи на збільшення абсолютної кількості засуджених адвокатів (з 3 до 6 осіб), їх частка серед усіх засуджених суттєво знизилася. Це може свідчити про зміну пріоритетів ВАКС, або про ускладнення притягнення адвокатів до відповідальності за вчинення корупційного правопорушення, порівняно з іншими категоріями обвинувачених. Поряд з адвокатами частка засуджених інших професій, зокрема суддів і прокурорів, також зазнала значних коливань, що відображає загальні тенденції у боротьбі з корупцією.

Досліджуючи проблемні питання законодавства у притягненні адвоката до відповідальності за вчинення корупційного правопорушення, слід констатувати, що існує чимало важелів державного впливу, які можливо та потрібно застосовувати у боротьбі з корупцією. Зокрема, серед тих, що стосуються законодавчої політики, можна виокремити: удосконалення антикорупційного законодавства, уникання прогалин та будь-яких натяків на можливість трактувати закон у різний спосіб, налаштування механізму притягнення до відповідальності винних [15, с. 18], крім того, ухвалення державних антикорупційних програм [16, с. 11], на кшталт Державної антикорупційної програми на 2023–2025 рр. [17], а також, серед таких, що стосується як розвитку законодавства, так і правозастосування – розвиток інституту юридичної відповідальності, у тому числі, дисциплінарної [18, с. 410] тощо.

Українське законодавство активно вдосконалюється у частині притягнення винних у корупційних правопорушеннях до відповідальності. Так, відповідно до ст. 24 Конституції України – всі громадяни України мають рівні конституційні права та обов'язки та є рівними перед законом [19]. Тобто, кожен громадянин, незалежно від раси, кольору шкіри, статі, політичних чи релігійних переконань, етнічного та соціального походження, місця проживання, матеріального стану, мовних чи інших ознак повинен нести відповідальність за порушення закону. Щоправда, у Главі 37 Кримінального процесуального Кодексу України (КПК України), а саме, у ч. 1 ст. 480 наведено вичерпний перелік осіб, щодо яких застосовується особливий порядок кримінального провадження [20]. У п. 7 ч. 1 ст. 480 до переліку цих осіб вноситься, у тому числі, і адвокат [20]. Віднесення адвоката до цієї категорії осіб є цілком логічним, адже такий особливий порядок передбачає його захист від переслідувань та втручання у професійну діяльність.

Гарантії адвокатської діяльності під час кримінального переслідування існують також в інших статтях, зокрема, у п. 1 ч. 1 ст. 481 КПК України закріплено, що письмове повідомлення про підозру адвокату здійснюється Генеральним прокурором, його заступником, керівником обласної прокуратури в межах його повноважень [20]. Також, п. 1 ч. 1 ст. 483 КПК України зобов'язує у разі застосування до адвоката запобіжного заходу чи ухвалення щодо нього вироку повідомляти про це органи адвокатського самоврядування [20].

Окрім КПК України, гарантії адвокатської діяльності встановлюють й інші нормативно-правові акти. Так, Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» у Розділі III «Види адвокатської діяльності. Права і обов'язки адвоката. Гарантії адвокатської діяльності» [21] також закріплює ряд гарантій. У ч. 1 ст. 23 цього закону міститься вичерпний перелік таких гарантій, серед яких дублюються ті, що вже були зазначені у п. 1. ч. 1. ст. 481 КПК України, а також встановлюються нові. Зокрема,

п. 3 ч. 1 ст. 23 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» регламентує: «проведення стосовно адвоката оперативно-розшукових заходів чи слідчих дій, що можуть проводитися виключно з дозволу суду, здійснюється на підставі судового рішення, ухваленого за клопотанням Генерального прокурора, його заступників, прокурора Автономної Республіки Крим, області, міста Києва та міста Севастополя» [21]. У ч. 2 ст. 23 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» встановлюється також те, що, коли проводиться обшук чи огляд житла, іншого володіння адвоката або приміщень, де він здійснює адвокатську діяльність, у разі тимчасового доступу до речей і документів адвоката слідчий суддя, суд у своєму рішенні в обов'язковому порядку повинні зазначати перелік речей, документів, що планується відшукати, виявити чи вилучити під час проведення слідчої дії чи застосування заходу забезпечення кримінального провадження [21].

Така кількість гарантій адвокатської діяльності, закріплена в українському законодавстві, суттєво ускладнює ведення правоохоронними органами та прокуратурою кримінального провадження щодо вчинення адвокатом корупційного правопорушення та збільшує кількість ризиків щодо розкриття адвокатом аспектів розслідування. Так, існує ризик недоброчесності зі сторони органів адвокатського самоврядування, учасники яких після сповіщення їх про обшук підозрюваного-адвоката, навіть попри те, що особу підозрюваного до останнього не розголошують, можуть скористатись своїм становищем та, хоч і не завчасно, але повідомити свого колегу, який встигне приховати чи знищити докази. Також, через відсутність на робочому місці генерального прокурора, його заступників чи обласного прокурора, або у зв'язку з наявністю об'єктивних причин, через які вони не можуть особисто здійснити письмове повідомлення про підозру підозрюваному-адвокату, існує ризик того, що останній намагатиметься переховуватися від слідства. Особливо дискусійним виглядає положення ч. 2 ст. 23 Закону України «Про адвокатуру і адвокатську діяльність», за якою слідчий суддя зобов'язаний вказати у своєму рішенні перелік речей, документів, які планується відшукати під час обшуку, адже у такому разі суттєво ускладнюється як конфіскація інших речових доказів, знайдених під час обшуку, так і, у разі їх вилучення слідством, доєднання цих доказів до матеріалів справи.

Зрозуміло, що всі існуючі гарантії адвокатської діяльності покликані захистити адвокатів від кримінального переслідування чи тиску на них та їх діяльність, що є дуже правильним та необхідним. Окрім того, чимало вчених-правників наполягає на посиленні таких гарантій [22, с. 98; 23, с. 219], а також наполягають на важливості створення механізму захисту професійних прав адвоката [24, с. 296]. Щоправда, такі гарантії не тільки захищають адвокатську спільноту, а створюють умови для вчинення корупційних правопорушень недоброчесними представниками цієї спільноти. У зв'язку з чим виникає суттєва необхідність гармонізації та вдосконалення як чинного законодавства, так й існуючої правозастосовної практики. Зокрема, необхідним є впровадження так званої концепції стримувань і противаг, за якої гарантії будуть продовжувати діяти, захищати адвокатів від тиску та від кримінального переслідування, але разом з цим, не створюватимуть додаткових загроз для слідства у корупційних справах.

Отже, враховуючи актуальність боротьби з корупцією, а також збільшення кількості адвокатів, які вчиняють корупційні правопорушення, що наглядно продемонстровано у статистиці ВАКС, важливим аспектом антикорупційної політики нині є створення умов, у тому числі на законодавчому та процесуальному рівні, за яких адвокати не будуть уникати відповідальності за вчинення корупційних правопорушень, але все ще матимуть стабільні гарантії своєї адвокатської діяльності та захист

від кримінальних переслідувань і тиску. У зв'язку з суттєвою кількістю гарантій адвокатської діяльності, яка міститься в КПК України та Законі України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», та у зв'язку з тим, що ці гарантії можуть допомагати адвокату уникнути кримінальної відповідальності, слід гармонізувати чинні законодавчі акти, а також правозастосовну практику.

Висновки. Одержані результати проведеного дослідження щодо притягнення адвокатів до відповідальності за корупційні правопорушення дозволяють зробити ряд висновків. По-перше, проблема боротьби з корупцією в адвокатурі є важливим елементом забезпечення верховенства права та довіри до правової системи України. Недостатнє дослідження цієї теми обумовлює потребу у вдосконаленні механізмів притягнення адвокатів до відповідальності за корупційні правопорушення. По-друге, чинне українське законодавство передбачає низку гарантій для адвокатської діяльності, зокрема спеціальний порядок кримінального провадження. Однак, ці норми водночас створюють перешкоди для ефективного притягнення адвокатів до відповідальності, що підкреслює необхідність усунення прогалин у правовому регулюванні. По-третє, аналіз статистичних даних за 2020–2023 рр. свідчить про збільшення абсолютної кількості засуджених адвокатів, але їх частка серед усіх засуджених знизилася. Це може бути пов'язано зі зміною пріоритетів ВАКС або ускладненням механізмів притягнення адвокатів до відповідальності. По-четверте, має бути ефективно реалізована конституційна норма про рівність усіх громадян перед законом. У цьому контексті важливо забезпечити баланс між захистом професійних прав адвокатів та їх відповідальністю за корупційні правопорушення. По-п'яте, вивчення корупційних ризиків в адвокатській діяльності, а також механізмів їх мінімізації є важливими напрямками для розробки більш ефективної антикорупційної політики у системі правосуддя та ляжуть в основу майбутніх досліджень авторів.

Список використаних джерел:

1. Press and information team of the Delegation to Ukraine. Рекомендації Європейської Комісії щодо статусу України на членство в ЄС. *Delegation of the European Union to Ukraine*. 17.06.2022. URL: https://www.eeas.europa.eu/node/415005_en?s=232
2. Teichmann F. M. J., Wittmann C. International implications of corruption in Eastern European prosecution offices: A field report. *Journal of Financial Crime*. 2023. Vol. 30. No. 2. P. 512–521. DOI: <https://doi.org/10.1108/JFC-01-2022-0006>
3. Подоляка С. А. Адміністративно-правовий статус суб'єктів протидії корупції в органах прокуратури в Україні. *Форум права*. 2017. № 3. С. 160–165. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2017_3_29
4. Li L. Corruption in China's courts. *Judicial independence in China: Lessons for global rule of law promotion* / R. Peerenboom (Ed.). Cambridge : Cambridge University Press, 2009. P. 196–220. DOI: <https://doi.org/10.1017/CBO9780511809484.010>
5. Elekeleme R. M. Corruption in Court Proceedings: The need for Judicial Transparency in the Democratic Republic of Congo : master's thesis. Seoul, 2021. 98 p.
6. Демедюк Т. Проблеми протидії корупції в судах. *Вісник Академії управління МВС*. 2009. № 2. С. 112–122. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ucnavs_2009_2_10
7. Кравчук В. М. Шляхи подолання корупції в судах. *Право України*. 2017. № 1. С. 22–27. URL: https://pravoua.com.ua/uk/store/pravoukr/pravo_ukr_1_17/Kravchuk_V_2017_1
8. Савченко А. В. Практика застосування дисциплінарної відповідальності адвокатів в Україні. *Вісник Академії адвокатури України*. 2016. Т. 13. № 1(35). С. 114–118. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vaau_2016_13_1_32

9. Іваницький С. О. Корупціогенні ризики в адвокатурі. *Право України*. 2017. № 1. С. 54–63. URL: https://pravoua.com.ua/uk/store/pravoukr/pravo_ukr_1_17/Ivanitskiy_S_2017_1
10. Ємельянов В. Механізми протидії корупції в публічному управлінні в рамках адвокатури. *Успіхи і досягнення у науці*. 2024. Том 1. № 4. С. 409–418. DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1254-2024-4\(4\)-409-418](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2024-4(4)-409-418)
11. Аналіз здійснення судочинства Вищим антикорупційним судом у 2020 році (як судом першої інстанції). Київ : ВАКС, 2021. URL: <http://surl.li/xlpxte>
12. Аналіз здійснення судочинства Вищим антикорупційним судом у 2021 році (як судом першої інстанції). Київ : ВАКС, 2022. URL: <http://surl.li/ebjqhd>
13. Аналіз здійснення судочинства Вищим антикорупційним судом у 2022 році (як судом першої інстанції). Київ : ВАКС, 2023. URL: <http://surl.li/iufmew>
14. Аналіз здійснення судочинства Вищим антикорупційним судом у 2023 році (як судом першої інстанції). Київ : ВАКС, 2024. URL: <http://surl.li/jdfgdw>
15. Давидова І. В., Білошкурський М. М. Договір дарування як спосіб уникнути покарання за корупційні злочини. *Часопис цивілістики*. 2023. Вип. 50. С. 18–23. DOI: <https://doi.org/10.32782/chc.v050.2023.3>
16. Давидова І. В., Білошкурський М. М. Використання платних послуг у онлайн-відеоіграх як спосіб приховати корупційні злочини. *Lex Sportiva*. 2023. № 2. С. 10–17. DOI: <https://doi.org/10.32782/lexsportiva/2023.2.2>
17. Про затвердження Державної антикорупційної програми на 2023–2025 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 04.03.2023 р. № 220. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-2023-п#Text>
18. Цехан Д. М., Коропатов О. М. Деякі питання щодо дисциплінарної відповідальності поліцейських під час дії режиму воєнного стану. *Юридичний бюлетень*. 2023. Вип. 29. DOI: <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2023.29.49>
19. Конституція України : від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
20. Кримінальний процесуальний кодекс України : Кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI : станом на 7 верес. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
21. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05.07.2012 р. № 5076-VI : станом на 3 серп. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text>
22. Храпенко О. О. Щодо удосконалення інституту адвокатури. *Наука та суспільне життя України в епоху глобальних викликів людства у цифрову еру (з нагоди 30-річчя проголошення незалежності України та 25-річчя прийняття Конституції України)* : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 21 трав. 2021 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. Т. 2. С. 98–100. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/items/8a428293-af40-420e-9ca8-9beeb6c23461>
23. Святоцька В. О. До питань необхідності, актуальності та мети запровадження національних стандартів адвокатської діяльності. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 2. С. 218–222. URL: <http://www.pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/2/40.pdf>
24. Бакаянова Н. М. Функціональні та організаційні основи адвокатури України : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.10. Одеса, 2017. 487 с. URL: https://library.megu.edu.ua:9443/jspui/bitstream/123456789/2798/1/2017%20Diss_Bakayanova.pdf